

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH

(Izvješće za treće tromjesečje 2021. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i financijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Kazalo

Uvod.....	3
 1 Opće napomene.....	3
 2 Krediti poduzećima.....	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima	4
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima.....	5
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima	6
2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama.....	6
 3 Krediti stanovništvu	8
3.1 Ponuda	8
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	8
3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu	9
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	10
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima	10
DODATAK.....	12

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u trećem tromjesečju 2021. godine i na očekivanja za četvrti tromjesečje 2021. godine. Istraživanje je provedeno između 15. i 20. rujna 2021. godine. Reprezentativni uzorak banaka čini 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini. U ovom krugu anketirano je ukupno 8 banaka, a stopa odgovora bila je 100%.

1 Opće napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije poduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nemamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uvjeta odobravanja kredita, potražnji za kreditima, čimbenicima koji utječu na ponudu i potražnju za kreditima kao i postotak odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna se pitanja uglavnom formuliraju u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od sudionika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštovanja ili ublažavanja (za standarde i uvjete) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet točaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje sudjeluju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cjelokupni bankarski sektor.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto postotka. Neto postotak za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definiran je kao razlika između zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi "znatno ublaženi" i "umjereno ublaženi" i zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su "znatno pooštreni" i "umjereno pooštreni".

Negativna vrijednost neto postotak ukazuje na to da je veći dio banaka pooštvio kreditne standarde ("neto pooštavanje"), dok pozitivna vrijednost neto postotka ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde ("neto ublažavanje").

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvjestio o porastu potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

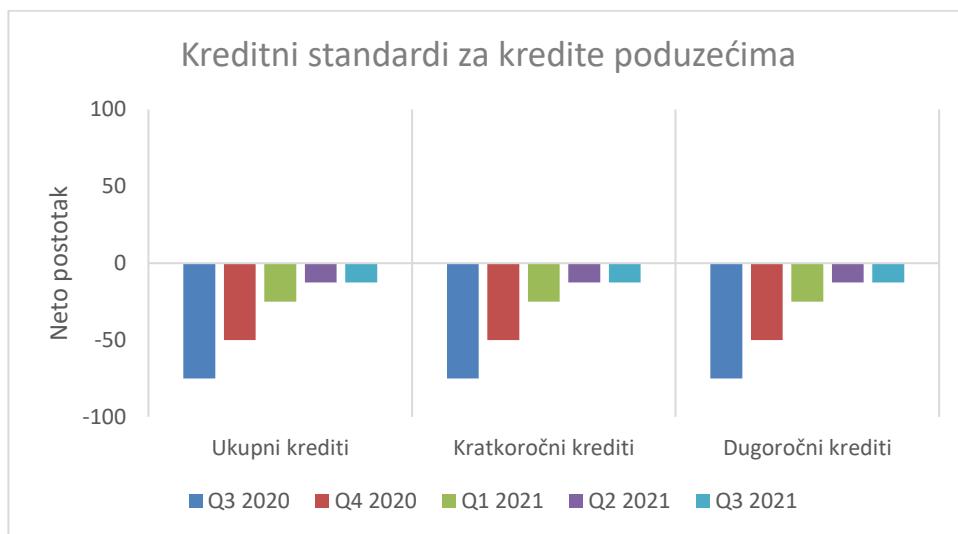
Pored pokazatelja „neto postotka“, CBBiH također objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruiran je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto postotka.

2 Krediti poduzećima

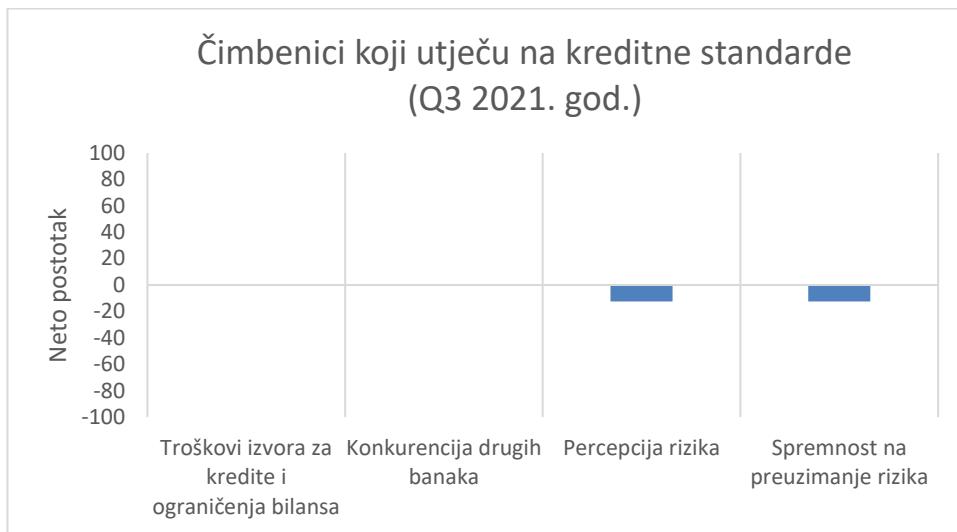
2.1 Ponuda

2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima

Neto postotak za kreditne standarde za kredite poduzećima u trećem tromjesečju iznosio je -13%, što znači da došlo do neznatnog pooštravanja standarda. Ovo neznatno pooštravanje neto kreditnih standarda zabilježeno je samo kod jedne banke i odnosi se na kratkoročne i za dugoročne kredite (vidi Dodatak, pitanje 1).

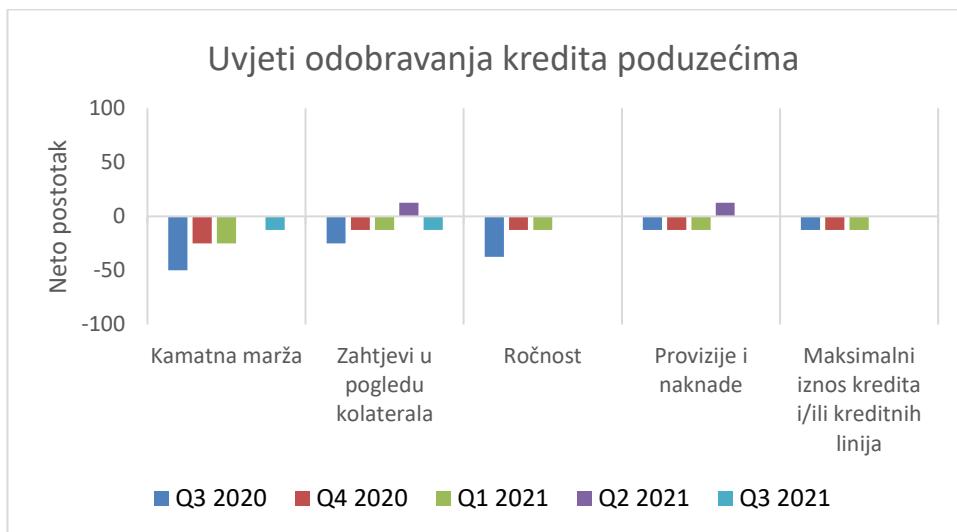

Čimbenici koji su utjecali na pooštravanje standarda jesu percepcija rizika i spremnost na preuzimanje rizika (neto postotak -13%). Drugi čimbenici, troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja i konkurenčija drugih banaka, nisu imali utjecaja na kreditne standarde banaka koji se primjenjuju u procesu odobravanja kredita i / ili kreditnih linija poduzećima (vidi Dodatak, pitanje 2).

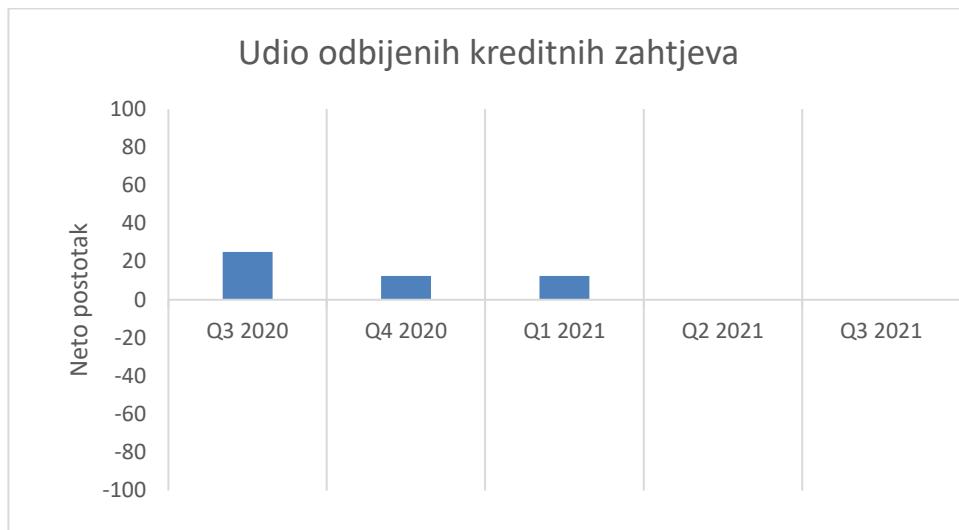
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima

U trećem tromjesečju 2021. godine došlo je do neznatnog pooštravanja uvjeta odobravanja kredita poduzećima (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora), a odnose se na kamatnu maržu i zahtjeve u pogledu kolateralna, dok su drugi uvjeti ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodno tromjeseče (vidi Dodatak, pitanje 3). Neto postotak promjene za treće tromjeseče koje se odnosi na marže i zahtjeve u pogledu kolateralala iznosio je -13%.

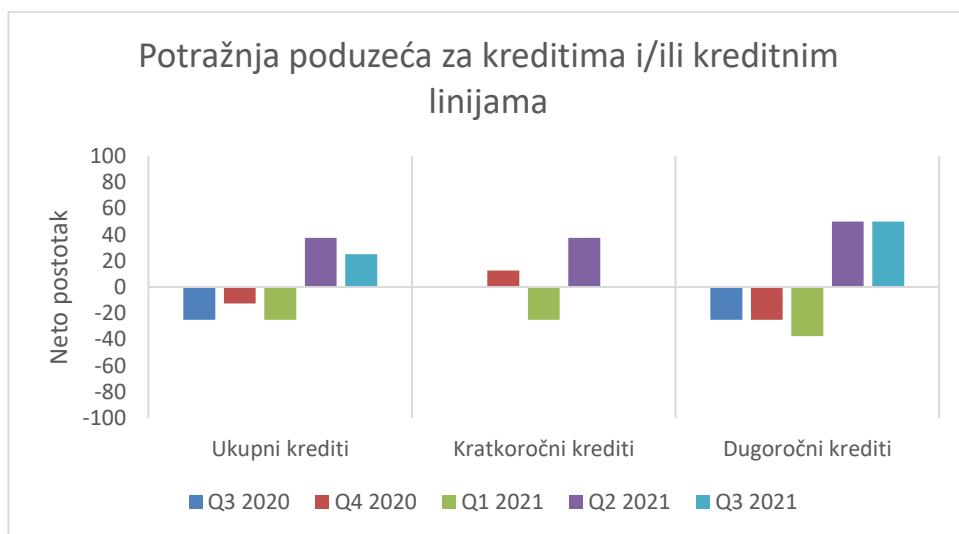
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima

Uočeno je da u trećem tromjesečju 2021. godine nije došlo do promjena u udjelu odbijenih kreditnih zahtjeva (vidi Dodatak, pitanje 4), pa već dva tromjesečja udio odbijenih zahtjeva je ostao na istoj razini, što sugerira da banke ne pooštravaju selekciju predatih kreditnih zahtjeva.

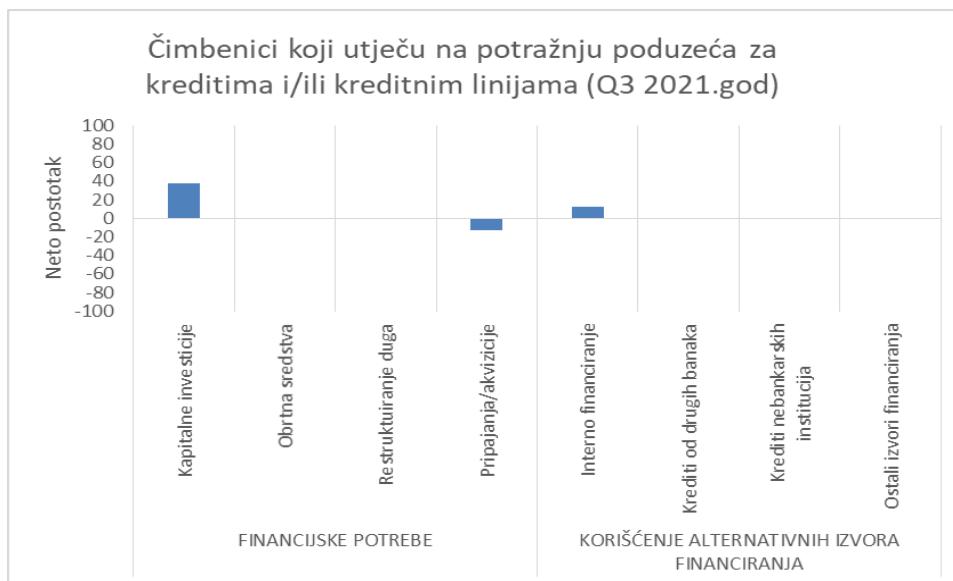
2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

Ukupna potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama povećala se u trećem tromjesečju 2021. godine (neto postotak 25%), što je već drugo uzastopno tromjeseče u kojem se bilježi povećanje potražnje. Glavnina potražnje se odnosi na porast potražnje za dugoročnim kreditima (vidi Dodatak pitanje 5).

Banke su izvijestile da su finansijske potrebe za kapitalnim investicijama kod njihovih klijenata pridonijele većoj potražnji poduzeća za kreditima u trećem tromjesečju 2021. godine. Suprotno tomu, potrebe za financiranje pripajanja/akvizicije su utjecale na smanjenje potražnje poduzeća.

Što se tiče upotrebe alternativnih izvora financiranja, banke su izvijestile da je interno financiranje u blagoj mjeri utjecalo na porast, dok drugi čimbenici nisu imali utjecaja na potražnju poduzeća za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 6).

Očekivanja za četvrto tromjeseče 2021. godine

U pogledu očekivanja za četvrto tromjeseče, mali postotak banaka iz uzorka očekuje umjereni pooštravanje kreditnih standarda (Neto postotak od -13%) za odobravanje kredita poduzećima i/ili kreditnih linija, dok su očekivanja većine banaka da neće doći do promjene u kreditnim standardima (vidi Dodatak, pitanje 7).

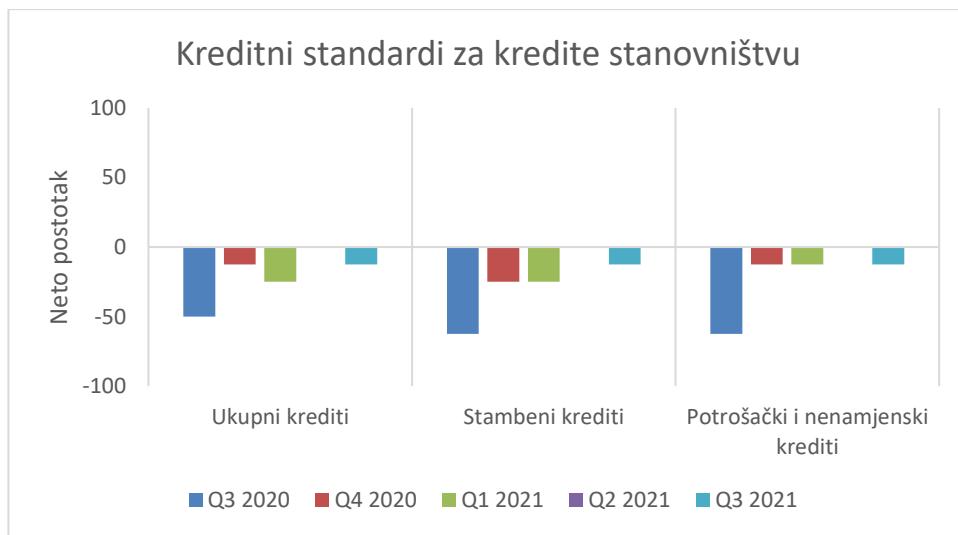
Banke očekuju da će se nastaviti trend povećanja potražnje i za kratkoročnim, kao i za dugoročnim kreditima poduzećima u četvrtom tromjesečju 2021. godine (vidi Dodatak, pitanje 8), s tim da se očekuje nešto veća potražnja za kratkoročnim nego za dugoročnim kreditima i/ili kreditnim linijama poduzeća.

3 Krediti stanovništvu

3.1 Ponuda

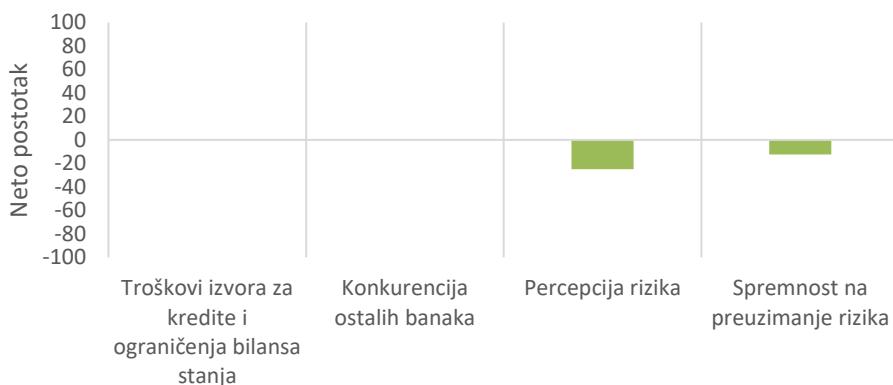
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

U pogledu kreditnih standarda je došlo do neznatnog pooštravanja standarda (samo jedna banka iz uzorka je izvijestila da je došlo do pooštravanja kreditnih standarda). Neto postotak u trećem tromjesečju 2021. godine za kreditne standarde (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za kredite stanovništvu je iznosio -13%. Promatrajući kredite prema namjeni, neto postotak za kreditne standarde je bio isti i za stambene i za potrošačke / nemamjenske kredite (vidi Dodatak, pitanje 9).

Na promjenu kreditnih standarda su utjecali percepcija rizika i spremnost na preuzimanje rizika (vidi Dodatak, pitanje 10), dok konkurenčija ostalih banaka i troškovi izvora za kredite i ograničenje bilance stanja nisu imali utjecaja.

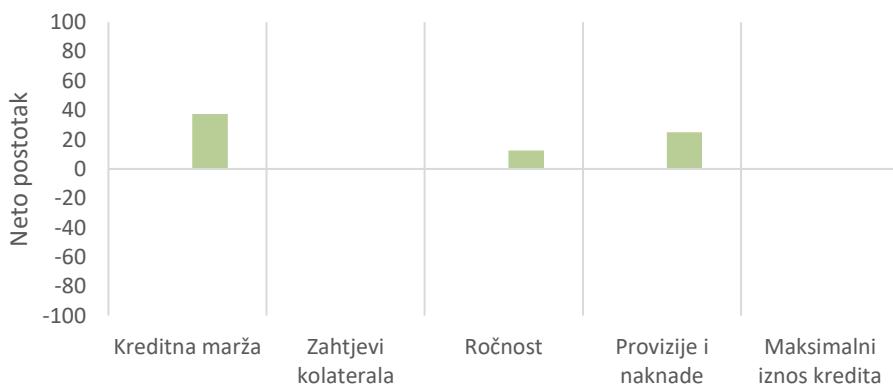
Čimbenici koji utječu na kreditne standarde (Q3 2021.god.)

3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu

Uvjeti banaka (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora) za odobravanje kredita stanovništvu su ublaženi u trećem tromjesečju 2021. godine. Ovo ublažavanje je posljedica smanjenja kreditne marže i ublažavanja u pogledu ročnosti, provizija i naknada, dok su zahtjevi kolaterala i maksimalni iznos kredita ostali nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 11).

Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu (Q3 2021. god.)

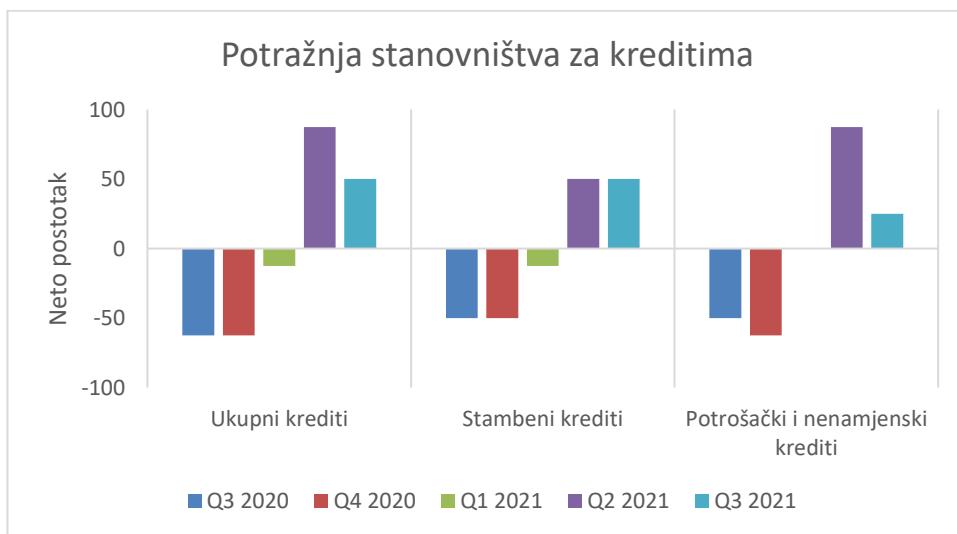
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu

U trećem tromjesečju 2021. godine banke su ukazale na neznatno neto povećanje udjela odbijenih zahtjeva za kredite stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 12), za razliku od prethodnog tromjesečja, u kojem je zabilježeno smanjenje udjela kreditnih zahtjeva.

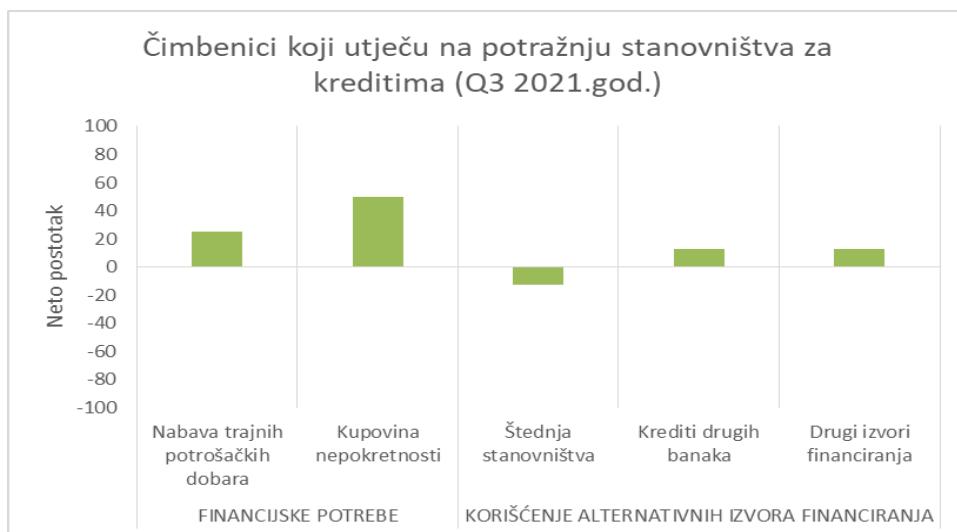

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u trećem tromjesečju 2021. godine došlo do povećanja potražnje stanovništva za kreditima. Porast potražnje za stambenim kreditima je naglašeniji u odnosu na porast potražnje za potrošačkim i nenamjenskim kreditima (vidi Dodatak, pitanje 13). Ranija očekivanja banaka iz prethodnog kruga bila su prilično optimistična vezano za porast potražnje za potrošačkim i nenamjenskim kreditima, a takva očekivanja su se uglavnom i ostvarila.

Tijekom trećeg tromjesečja 2021. godine, skoro svi čimbenici koji utječu na potražnju stanovništva (nabava trajnih potrošačkih dobara, kupovina nepokretnosti, krediti drugih banaka i drugi izvori financiranja) imali su pozitivan doprinos potražnji za kreditima. Iz perspektive alternativnog financiranja, štednja stanovništva se ističe kao čimbenik koji je negativno utjecao na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14).

Očekivanja za četvrtto tromjesečje 2021. godine

Na temelju pitanja o očekivanjima, banke predviđaju neto ublažavanje kreditnih standarda za kredite stanovništvu u četvrtom tromjesečju 2021. godine. Veći broj banaka očekuje ublažavanje standarda za stambene kredite nego za potrošačke i nemajunske kredite (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju prilično optimističan pogled na potražnju stanovništva za kreditima u četvrtom tromjesečju 2021. godine, pa se očekuje povećanje potražnje za potrošačke i nemajunske kredite kao i potražnje za stambene kredite stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za treće tromjesečje 2021. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije poduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštravanje	0	0	0
Umjereno pooštravanje	13	13	13
Bez promjene	88	88	88
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-13	-13	-13
Difuzni indeks	-6	-6	-6

2. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kreditai/ ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurencaj ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštravanje	0	0	0	0
Umjereni utjecaj na pooštravanje	0	0	13	13
Bez utjecaja	100	100	88	88
Umjereni utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	0	0	-13	-13
Difuzni indeks	0	0	-6	-6

3. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita i/ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Kamatna marža (veća marža = pooštravanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštravanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštravanje	13	13	0	0	0
Bez promjene	88	88	100	100	100
Umjereno ublažavanje	0	0	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	-13	-13	0	0	0
Difuzni indeks	-6	-6	0	0	0

4.Da li se u posljednja tri mjeseca (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva poduzeća?*

(u postotcima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	0
Bez promjene	100
Umjereno povećanje	0
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	0
Difuzni indeks	0

*Od drugog tromjesečja 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u promatranom tromjesečju.

5.Kako se promijenila tražnja poduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	13	0
Bez promjene	75	75	50
Umjereno povećanje	25	13	50
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postatak	25	0	50
Difuzni indeks	13	0	25

6.Kako su navedeni čimbenici (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) utjecali na tražnju poduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	FINANSIJSKE POTREBE				KORIŠTENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr.zalihe itd.)	Restruktuiranje duga	Pripajanja/akvizicije	Interni finansiranje preduzeća	Krediti drugih banaka poduzećima	Zajmovi nebankarskih institucija poduzećima	Drugi izvori finansiranja poduzeća
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	13	0	0	0	0
Umjereni utjecaj na smanjenje	0	13	0	0	0	0	0	0
Bez utjecaja	63	75	100	88	88	100	100	100
Umjereni utjecaj na povećanje	38	13	0	0	13	0	0	0
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto postotak	38	0	0	-13	13	0	0	0
Difuzni indeks	19	0	0	-13	6	0	0	0

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija poduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštravanje	0	0	0
Umjereni pooštravanje	13	13	25
Bez promjene	88	88	75
Umjereni ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-13	-13	-25
Difuzni indeks	-6	-6	-13

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražja poduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereni smanjenje	13	13	25
Bez promjene	50	38	38
Umjereni povećanje	38	50	38
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	25	38	13
Difuzni indeks	13	19	6

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštravanje	0	0	0
Umjereni pooštravanje	13	13	13
Bez promjene	88	88	88
Umjereni ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-13	-13	-13
Difuzni indeks	-6	-6	-6

10.Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurenija ostalih banaka	Percepција ризика	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštravanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštravanje	0	0	25	13
Bez utjecaja	100	100	75	88
Umjeren utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	0	0	-25	-13
Difuzni indeks	0	0	-13	-6

11.Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Kamatna marža (veća marža = pooštravanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštravanje	0	0	0	0	0
Umjerenoo pooštravanje	0	13	0	0	0
Bez promjene	63	75	88	75	100
Umjerenoo ublažavanje	38	13	13	25	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	38	0	13	25	0
Difuzni indeks	19	0	6	13	0

12.Da li se u posljednja tri mjeseca (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u postotcima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjerenoo smanjenje	0
Bez promjene	88
Umjerenoo povećanje	13
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	13
Difuzni indeks	6

*Od drugog drugog tromjesečja 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u promatranom tromjesečju.

13.Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	13	25
Bez promjene	63	25	38
Umjereno povećanje	38	50	38
Znatno povećanje	0	13	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	38	50	13
Difuzni indeks	19	31	6

14.Kako su navedeni čimbenici (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) utjecali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	FINANCIJSKE POTREBE		KORIŠTENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabavka trajnih potrošačkih dobara (automobila, nameštaja i sl.)	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Krediti drugih banaka stanovništvu	Drugi izvori financiranja stanovništva
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjereni utjecaj na smanjenje	0	13	13	0	0
Bez utjecaja	75	25	88	88	88
Umjereni utjecaj na povećanje	25	63	0	13	13
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	25	50	-13	13	13
Difuzni indeks	13	25	-6	6	6

15.Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštravanje	0	0	0
Umjereno pooštravanje	13	13	13
Bez promjene	63	38	50
Umjereno ublažavanje	25	50	38
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	13	38	25
Difuzni indeks	6	19	13

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	0
Bez promjene	63	50	50
Umjereno povećanje	38	50	50
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	38	50	50
Difuzni indeks	19	25	25